[In English p. 4; suomeksi s. 7]

БЕСЕДА НАРКОМА ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ СССР В. М. МОЛОТОВА С ПОСЛОМ ГЕРМАНИИ В СССР Ф. ШУЛЕНБУРГОМ

Разослано: т. Сталину, т. Ворошилову, т. Микояну, т. Кагановичу, т. Потемкину, т. Деканозову, т. Лозовскому, т. Шкварцеву

7 января 1940 г.

Щуленбург поставил следующие вопросы:

1. О взаимном обмене консульскими представителями. Германское правительство, исходя из экономических интересов, желало бы иметь консульства в Ленинграде, Одессе, Батуми, Владивостоке, Львове.

Тов. Молотов ответил, что пожелание Германского правительства об учреждении ряда новых консульств в СССР приемлемо и в ближайшее время будет дай ответ относительно пунктов учреждения германских консульств, а также будут названы города Германии, в которых СССР желает учредить советские консульства.

2. Шуленбург просит, если возможно, дать указание военным властям не бомбардировать с воздуха принадлежащую Германии целлюлозную фабрику на берегу Ладожского озера, которая дважды уже подверглась бомбардировке.

3. На Дальнем Востоке, особенно в японских портах, застряло много германских пароходов. 11 октября 1939 года перед Наркомморфлотом был поставлен вопрос о возможности использования этими пароходами Северного морского пути в навигацию 1940 года. Было обещано этот вопрос обсудить. Однако ответа до сего времени не последовало. Шуленбург просит тов. Молотова о содействии.

Тов. Молотов обещает поинтересоваться этим вопросом.

4. Шуленбург заявляет, что между тов. Микояном и германской торговой делегацией имеются большие расхождения по вопросу выравнивания торгового баланса. Тов. Микоян требует выравнивания баланса к концу 1940 года; германская же сторона просит отсрочить германские поставки по крайней мере до 1 апреля 1941 года. Шуленбург высказывает мысль, что в письмах, которыми обменялись Риббентроп—Молотов, предусмотрено компенсирование советского сырья в более длительные сроки. По духу этих писем можно было бы, по мнению посла, предоставить Германии даже большие сроки, чем требует торговая делегация. Принимая во внимание те усилия, которые положила Германия во время войны с Польшей, посол надеется, что советское правительство найдет возможным пойти навстречу этим пожеланиям Германского правительства, т. к. Германия не будет в состоянии в течение года выполнить советские заказы на ту сумму, на которую СССР поставит свое сырье. Объекты, которые должны быть представлены Германией, требуют для изготовления определенного времени.

Тов. Молотов на это отвечает, что сейчас трудно что-либо определенно сказать. Для этого необходимо знать объекты, которые будут поставляться Германией Советскому Союзу. Когда будут известны эти объекты, тогда легче будет договориться, т. к. даже немецкая сторона не может конкретно указать, в чем у нее затруднения при соблюдении принципа балансирования. Может быть, даже окажется, что никаких затруднений в выполнении наших заказов в тот же годичный срок, что и поставки со стороны СССР, не встретится. Практически получится, конечно, так, что наши продукты пойдут

несколько раньше. Они уже, как известно, начались. Однако принцип балансирования необходимо предусмотреть в соответствии с принципом взаимопомощи по линии советско-германских хозяйственных отношений, имея в виду, что мы даем Германии некоторое сырье, которое не является у нас излишним, а делаем это за счет урезывания своих нужд обороны и хозяйственного плана.

Шуленбург соглашается с доводами тов. Молотова, что можно вернуться к этому вопросу после определения конкретных объектов германских поставок, и сообщает, что Риттер выехал в Берлин для согласования перечня этих объектов.

5. Шуленбург интересуется мнением тов. Молотова в отношении политики шведского правительства, имея в виду недоброжелательное выступление шведской прессы и отдельных шведских кругов. «Остаются ли в силе сказанные ранее Вами слова,— спрашивает Шуленбург тов. Молотова,— что Швеция вряд ли ввяжется в конфликт, так как она от этого проиграет? Это тем более интересно знать, что Англия стремится к расширению конфликта».

Тов. Молотов отвечает, что он намерен информировать посла не только о поведении Швеции, но и Норвегии. Англия стремится столкнуть с позиции нейтралитета как Швецию, так и Норвегию. Поэтому мы предприняли кое-какие шаги. В частности, 5 января наш полпред в Стокгольме тов. Коллонтай и в ночь на 5 января полпред в Осло тов. Плотниковзаявили шведскому и норвежскому правительствам, что враждебное в отношении СССР поведение прессы, а также ряда официальных лиц, организация бюро по вербовке «добровольцев» и снабжение Финляндии оружием против СССР и т. п., не соответствуют политике нейтралитета, объявленной шведским и норвежским правительствами, что эти действия направлены против СССР и могут повлечь за собой осложнения в отношениях между СССР и этими странами.

Полученный от норвежского правительства ответ свидетельствует, что Норвегия хочет остаться на позиции нейтралитета. Таков же предварительный ответ был и шведского МИД, хотя окончательного ответа шведского правительства еще нет. «Мы, конечно,— замечает тов. Молотов,— должны осторожно отнестись к этим ответам. Посмотрим, что будет дальше».

Шуленбург замечает, что в общем положение пока надо рассматривать как неясное. Затем сообщает, что у него имеются сведения, будто Финны не уверены в том, что они долго смогут продержаться, и они готовы «с сегодня на завтра» приступить к переговорам.

Тов. Молотов на это отвечает, что финны опоздали с этой готовностью.
В заключение Шуленбург еще раз подчеркивает, что Англия ищет предлога для расширения конфликта.

На вопрос тов. Молотова, принимаются ли Германией меры к укреплению своего влияния в Швеции, Шуленбург дал утвердительный ответ, хотя и в довольно неопределенной форме.

Продолжая свою мысль, что Англия стремится к расширению конфликта, Шуленбург сообщает, что имеются слухи о создании в Сирии большой армии, об угрозе Баку и т. п. Далее Шуленбург останавливается на Иране и заявляет: имеется впечатление, что шах сильно недоволен СССР. СССР якобы круто к нему подошел по линии экономической, что может толкнуть его в сторону англичан. Известно, что Англия уже пошла шаху

навстречу, предоставив ему возможность перевести свои деньги из английских банков в американские, несмотря на имеющееся там запрещение вывозить валюту.

Тов. Молотов ответил, что с Ираном у нас тянется вопрос о торговом договоре больше года. Мы не соглашаемся на нетто-баланс, который явно нам не выгоден. Никаких намерений экономически прижать Иран у нас нет. Сейчас имеются сообщения, что Иран готов отказаться от нетто-баланса, а это — перспектива к заключению торгового договора. На днях в Москву должна прибыть иранская торговая делегация.

6. Шуленбург интересуется причиной отъезда из Москвы итальянского посла Россо. Сам Россо будто говорил Шуленбургу, что его отъезд вызван возвращением в Москву вновь назначенного в Рим советского полпреда.

Тов. Молотов отвечает, что в Риме одно время создалось нетерпимое отношение к полпредству и мы вызвали полпреда затем, чтобы лично от него получить информацию о положении дел. Отзыв же Россо, чем бы он вызван ни был, нас не беспокоит.

Шуленбург замечает, что Советское правительство поступило правильно, т. к., по его сведениям, полиция в Риме вела себя по отношению к советскому полпредству недопустимо. Это, несомненно, ошибка итальянских властей. «Однако этот случай,— продолжает Шуленбург,— неприятен тем, что он освещается в мире в невыгодном для СССР свете».

На этом беседа закончилась.

На беседе присутствовал советник германского посольства Хильгер.

Беседу записал С. Козырев

Дополнение к беседе:

1. Германское правительство просит о снабжении топливом в бухте «Западная Лица» немецкого крейсера. Шуленбург напоминает, что в свое время тов. Молотов выражал согласие на снабжение там подлодок, однако надобность в этом миновала. Шуленбург надеется, что необходимое содействие в снабжении крейсера будет оказано.

Тов. Молотов на эту просьбу дал положительный ответ.

2. Шуленбург напоминает о своей просьбе об использовании в целях получения сведений о погоде советского судна, которое выйдет в определенном направлении под видом встречи «Седовцев». Германский военный атташе дал все необходимые сведения военному ведомству СССР, однако этот вопрос до сего времени не решен.

Тов. Молотов отвечает: ему казалось, что германское посольство перестало уже интересоваться этим вопросом, что же касается советских моряков, то они в свое время отнеслись скептически к этому мероприятию. Они сомневались, выйдет ли что из этого.

Беседу записал С. Козырев

АВП РФ, ф. 06, оп. 2, п. 14, д. 155, л. 3—8.

Источник: Министерство Иностранных Дел Российской Федерации. Документы внешней политики. 1940—22 июня 1941. XXIII:1. № 8. Москва: Междунар. отношения, 1995.

CONVERSATION OF THE PEOPLE'S COMMISSAR FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE USSR V.M. MOLOTOV WITH THE AMBASSADOR OF GERMANY IN THE USSR F. SCHULENBURG

Dispatched to: Cmr. Stalin, Cmr. Voroshilov, Cmr. Mikoyan, Cmr. Kaganovich, Cmr. Potyomkin, Cmr. Dekanozov, Cmr. Lozovsky, Cmr. Shkvartsev

On January 7, 1940.

Schulenburg posed the following questions:

1. About the mutual exchange of consular representatives. The German government, on the basis of economic interests, would wish to have a consulate in Leningrad, Odessa, Batumi, Vladivostok, Lwow.

Comrade Molotov replied that the desire of the German government about establishment of a number of new consulates in the USSR is acceptable and will soon be answered regarding the sites for setting up of the German consulates, and likewise the German cities in which the USSR wishes to establish Soviet consulates will be named.

2. Schulenburg requests, if possible, to instruct military authorities not to bomb from air the German-owned pulp mill on the shores of Lake Ladoga, which has already been twice bombed from the air [Waldhof pulp mill in Käkisalmi/Kexholm].

3. In the Far East, especially in Japanese ports, a lot of German steamers were stuck. On October 11, 1939 at People's Commissariat for Merchant Fleet (Narkommorflot) was asked about the possibility to use of the Northern sea route for these steamers during the 1940 navigation period. This question was promised to be discussed. However no answer has been received up to this moment. Schulenburg asks Comrade Molotov's assistance.

Comrade Molotov promises to take an interest in this question.

4. Schulenburg declares that there are big differences of opinion between Comrade Mikoyan and the German trade delegation concerning balancing the trade. Comrade Mikoyan demands the trade to be balanced by the end of 1940; the German side asks to take German deliveries at least till April 1, 1941, into account. Schulenburg notes that in the letters exchanged by Ribbentrop and Molotov, compensation for Soviet raw materials was envisaged during longer periods of time. In the spirit of these letters it would be possible, according to the Ambassador, to allow Germany even longer compensation periods than requested by the trade delegation. In view of the efforts required by Germany during the war with Poland, the Ambassador hopes that the Soviet government will consider it possible to fulfil these wishes of the German government, as Germany will not be able within one year to fulfil the corresponding Soviet orders for the value of the raw material deliveries from USSR. The objects to be delivered by Germany require a certain manufacturing time.

Comrade Molotov answers that it is now difficult to say anything definitely. To do that, it is necessary to know the objects which are to be delivered by Germany to USSR. When these objects are known, it will be easier to agree, since even the German side cannot indicate concretely where the difficulties in the trade balancing principle are laying. It might happen that there will be no difficulties in fulfilling our orders, as likewise concerns deliveries from USSR, in the one year period. Practically it seems, of course, that our products will be delivered slightly earlier. As is known they have already began. It is however necessary to stick to the balancing principle in accordance to mutual aid principle in the line of the Soviet-German economic relations, keeping in mind that we deliver to Germany some raw materials which are not superfluous to us, but we do that at the expense of our defense needs and

economic plans.

Schulenburg agrees with arguments of Comrade Molotov that it is possible to return to this question after definition of the concrete objects of German deliveries and reports that Ritter has left for Berlin for approval of the list of these objects.

5. Schulenburg is interested in Comrade Molotov's opinion concerning the Swedish government's policy, in reference to the unfriendly speech of the Swedish press and individual Swedish circles. «Do your earlier words remain in force, - asks Schulenburg of Comrade Molotov, - that Sweden will hardly get involved in the conflict as she will suffer losses from it? This is more interesting to know as England seeks to expand the conflict».

Comrade Molotov answers that he intends to inform the Ambassador not only about Sweden's, but also Norway's behaviour. England aspires to push off Sweden as well as Norway from the position of neutrality. Therefore we have undertaken some steps. In particular, on January 5 our envoy in Stockholm Comrade Kollontay and on the night of January 5 the envoy in Oslo Comrade Plotnikovinformed the Swedish and Norwegian governments that anti-Soviet behavior of the press, and also of a number of officials, the organization of a bureau for recruitment of "volunteers" and to supply of arms to Finland arms to be used against the USSR etc., do not comply with the policy of neutrality, as declared by the Swedish and Norwegian governments, but are actions directed against the USSR and can lead to complications in the relations between the USSR and these countries.

The answer received from the Norwegian government witnesses, that Norway wants to remain in a position of neutrality. The same preliminary response was also provided by the Swedish Ministry for Foreign Affairs, though the final reply of the Swedish government is still lacking. «We, of course, - notices Comrade Molotov, - should treat these answers carefully. Let's look what comes later on».

Schulenburg remarks that in general the situation should be seen as still unclear. Then he says that he has information that the Finns are not sure how long they can hold on, and they are ready to begin negotiations «any day».

Comrade Molotov answers that the Finns were late with this readiness.

In conclusion Schulenburg once again emphasizes that England is looking for a pretext to expand the conflict.

To the question of Comrade Molotov, whether Germany has taken measures to strengthen her influence in Sweden, Schulenburg gave an affirmative answer, though in a quite indefinitive form.

Continuing his thought that England intends to expand the conflict, Schulenburg informs that there are rumours about creation of a large army in Syria, about threat against Baku, etc. Next Schulenburg stops on Iran and declares: there is an impression that the Shah is strongly dissatisfied with the USSR. The USSR allegedly approached him abruptly in economic matters, which can push him in the British direction. It is known that England has already gone to meet the shah, given him an opportunity to transfer money from English to US banks, despite the ban on exporting currency there.

Comrade Molotov answered that with Iran the question of the trade agreement has been dragging on for more than a year. We disagree on the net balance which obviously is not favorable to us. We have no intentions to press Iran economically. Now there are reports that Iran is ready to abandon the net balance, and this gives prospects to conclude the trading contract. On one of these days an Iranian trading delegation should arrive in to Moscow.

6. Schulenburg is interested why the Italian ambassador Rosso departed from Moscow. Rosso seems to have told Schulenburg that his departure was caused by summoning back to Moscow the newly appointed Soviet envoy in Rome.

Comrade Molotov answers that in Rome at the same time an intolerant attitude towards the plenipotentiary representation was created and we called the envoy personally to report about the situation. Rosso's response, whatever its causes were, does not disturb us.

Schulenburg remarks that the Soviet government did the right thing, since according to his information, the police in Rome behaved improperly with respect to the Soviet plenipotentiary representation. This was undoubtedly a mistake of the Italian authorities. «However this case, - continues Schulenburg, - is unpleasant as it shows the USSR internationally in a negative light».

At this point the conversation ended.

At the conversation the German embassy Counsellor Hilger was present.

Conversation was written down by S. Kozyrev

An addition to conversation:

1. The German government asks about fuel supply to the German cruiser in Zapadnaya Litsa bay [*]. Schulenburg reminds that in its time Comrade Molotov expressed the consent to supply submarines there, but the need for this was over. Schulenburg hopes that necessary assistance in supply of the cruiser will be provided.

Comrade Molotov gave an affirmative answer on this request.

2. Schulenburg reminds of the request to receive weather data of the Soviet vessel, which is sailing in a certain direction under the pretext of meeting the "Sedov" crew [**]. The German military attaché has supplied all necessary information to the USSR military department but this issue is not solved till this moment.

Comrade Molotov answers that he got the impression that the German embassy already ceased to be interested in this question, which impression the Soviet sailors also got, and at that time they were sceptically inclined to this action. They were doubtful, whether anything will come out of this.

Conversation was written down by S. Kozyrev

АВП РФ, ф. 06, оп. 2, п. 14, д. 155, л. 3—8.

Source: Ministry for Foreign Affairs of the Russian Federation. Documents of foreign policy. 1940-June 22, 1941. XXIII:1. Nr. 8. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1995 *(in Russian)* . An assisted translation by Pauli Kruhse.

Notes: * Zapadnaya Lisa bay (guba) is on the Arctic coast, about 50 km west of the mouth of the fiord leading to Murmansk.
** Sedov, a Soviet icebreaker, was trapped by fast ice in 1937, converted to a scientific polar station, stuck and drifted in the thick polar ice, until finally freed, after an 812-day stay, on 18 January 1940.

SNTL:N ULKOASIAIN KANSANKOMISSAARI V.M. MOLOTOVIN KESKUSTELU SAKSAN SNTL:N SUURLÄHETTILÄÄN F. SCHULENBURGIN KANSSA

Toimitettu: tov. Stalinille, tov. Voroshiloville, tov. Mikojanille, tov. Kaganovitshille, tov. Potjomkinille, tov. Dekanozoville, tov. Lozovskille, tov. Shkvartseville

7. tammikuuta 1940.

Schulenburg otti esille seuraavat kysymykset:

1. Konsuliedustustojen molemminpuolisesta vaihdosta. Saksan hallitus toivoisi voivansa perustaa kaupallisilla syillä konsulaatin Leningradiin, Odessaan, Batumiin, Vladivostokiin ja Lwowiin.

Tov. Molotov vastasi, että Saksan hallituksen toivomus lukuisten uusien konsulaattien perustamisesta SNTL:ään on hyväksyttävissä ja pian tannetaan vastaus Saksan konsulaattien sijaintipaikkoja koskien ja vastaavasti tullaan nimeämään ne Saksan kaupungit, joihin SNTL toivoo perustettavan neuvostokonsulaatteja.

2. Schulenburg pyysi, mikäli mahdollista, ohjeistamaan sotilasviranomaisia olemaan pommittamatta saksalaisomisteista selluloosatehdasta Laatokan rannalla, jota on jo kahdesti ilmapommitettu [Waldhofin selluloosatehdas Käkisalmessa].

3. Kaukoidässä, erityisesti Japanin satamissa joukko saksalaisia höyrylaivoja on juuttunut kiinni. Lokakuun 11. päivä 1939 Kauppalaivaston kansankomissariaatilta (Narkommorflot) kysyttiin mahdollisuutta käyttää pohjoista merireittiä höyrylaivoille purjehduskaudella 1940. Tähän kysymykseen luvattiin palata. Kuitenkaan tähän mennessä ei ole mitään vastausta saatu. Schulenburg pyytää tov. Molotovin apua.

Tov. Molotov lupasi kiinnnittää tähän kysymykseen huomiota.

4. Schulenburg toi ilmi, että tov. Mikojanin ja Saksan kauppavaltuuskunnan välillä on suuria mielipide-eroja kaupan tasapainotusta koskien. Tov. Mikojan vaatii, että kauppa saatetaan tasapainoon vuoden 1940 loppuun mennessä; saksalainen puoli pyytää otettavaksi huomioon Saksan toimitukset vähintään huhtikuun 1. päivään 1941 asti. Schulenburg pani merkille, että kirjeissä, joita Ribbentrop ja Molotov vaihtoivat, NL:n raaka-aineiden korvausajan katsottiin voivan olla pidempiaikaisen. Näiden kirjeiden hengessä olisi mahdollista, suurlähettilään mukaan, sallia Saksalle vielä pidemmät korvausajat kuin mitä kauppavaltuuskunta pyysi. Silmällä pitäen niitä ponnistuksia, joita Saksalta vaadittiin Puolan vastaisen sodan vuoksi, suurlähettiläs toivoo neuvostohallitukselle olevan mahdollista myöntyä näihin Saksan hallituksen toivomuksiin, koska Saksa ei kykene yhden vuoden kuluessa toteuttamaan NL:n tilauksia SNTL:stä saatavien raaka-ainetoimitusten arvoa vastaavasti. Toimitettaviksi tarkoitettujen tuotteiden valmistus vaatii Saksassa tietyn ajan.

Tov. Molotov vastasi, että nyt on vaikea sanoa mitään varmaa. Jotta niin voitaisiin tehdä, on tarpeellista tietää tietää ne tavarat, jotka on tarkoitus toimittaa Saksasta SNTL:ään. Kun nämä tavarat ovat tiedossa, on helpompi päästä sopimukseen, kun saksalainenkaan osapuoli ei voi konkreettisesti osoittaa, mistä vaikeudet kaupan tasapainottamisessa ovat peräisin. Saattaa käydä niin, että tilaustemme täyttämisessä ei ole lainkaan vaikeuksia, mikä sama koskee toimituksia SNTL:stä vuoden aikajaksolla. Käytännösä näyttää tietysti siltä, että meidän tuotteemme ovat toimitettavissa hieman aikaisemmin. Kuten tunnettu, ne ovat jo alkaneet. On kuitenkin välttämätöntä noudattaa tasapainoperiaatetta keskinäisen avun periaatteen mukaisesti NL:n-Saksan kauppasuhteiden linjaa noudattaen pitäen mielessä, että me toimitamme Saksaan joitakin raaka-aineita, joita meilläkään ei ole yllinkyllin, mutta me

teemme senkin puolustustarpeittemme ja taloussuunnitelmien kustannuksella.

Schulenburg on samaa mieltä tov. Molotovin näkökohtien kanssa siitä, että kysymykseen voidaan palata, kun Saksan toimitusten konkreettiset kohteet on määritelty ja kertoi, että Ritter on lähtenyt Berliiniin saadakseen hyväksytyksi näitä kohteita käsittävän luettelon.

5. Schulenburg on kiinnostunut tov. Molotovin näkökannoista Ruotsin hallituksen politiikkaan nähden ja viittaa epäystävälliseen puheeseen Ruotsin lehdistössä ja yksittäisissä piireissä Ruotsissa. "Ovatko vanhat puheenne siitä voimassa", kysyy Schulenburg tov. Molotovilta, - että Ruotsi tuskin haluaa sekaantua konfliktiin, koska siitä koituisi sille tappioita? Tämä on yhä mielenkiintoisempaa saada tietoon, koska Englanti pyrkii laajentamaan konfliktia."

Tov. Molotov vastaa, että hän aikoo informoida suurlähettilästä ei vain Ruotsin vaan myös Norjan käyttäytymisestä. Englanti haluaa sysätä niin Ruotsin kuin Norjan pois puolueettomuusasemasta. Siksi olemme ottaneet joitakin askelia. Erityisesti 5. tammikuuta Ruotsin lähettiläämme tov. Kollontai ja illalla 5. tammikuuta lähetiläämme Oslossa tov. Plotnikov tiedottivat Ruotsin ja Norjan hallituksille, että lehdistön ja lukuisten virkamiesten neuvostovastainen käyttäytyminen, "vapaaehtoisten" värväystoimiston pystyynpaneminen ja aseiden toimittaminen Suomelle, aseiden joita käytettäisiin SNTL:ää vastaan, eivät ole sopusoinnussa Ruotsin ja Norjan hallitusten julistaman puolueettomuuspolitiikan kanssa, vaan ovat suunnattuja SNTL:ää vastaan ja voivat johtaa vaikeuksiin SNTL:n ja näiden maiden välisissä suhteissa.

Norjan hallitukselta saatu vastaus todistaa, että Norja haluaa pysytellä puoluettomuusasemassa. Saman alustavan vastauksen toimitti myös Ruotsin ulkoministeriö vaikkakin Ruotsin hallituksen lopullinen vastaus vielä puuttuu. "Meidän tulee tietysti, toteaa tov. Molotov, - tutkia näitä vastauksia huolellisesti. Katsotaan, mitä jatkossa tapahtuu."

Schulenburg huomauttaa, että yleisesti tilannetta tulee pitää epäselvänä. Sitten hän sanoo, että hänellä on tietoja, etteivät suomalaiset ole varmoja, kuinka kauan he voivat pitää puoliaan ja he ovat valmiina alkamaan neuvottelut "minä päivänä hyvänsä".

Tov. Molotov vastaa, että suomalaiset ovat täsä valmiudessaan myöhässä.

Yhteenvetona Schulenburg korostaa jälleen, että Englanti on etsimässä tekosyytä laajentaakseen konfliktia.

Tov. Molotovin kysymykseen, onko Saksa ryhtynyt toimenpiteisiin vahvistaakseen vaikutusvaltaansa Ruotsissa, Schulenburg vastasi myöntävästi vaikka kylläkin varsin epämääräisessä muodossa.

Jatkaessaan ajatustaan, että Englanti aikoo laajentaa konfliktia, Schulenburg kertoo, että liikkeellä on huhuja suuren armeijan luomiseksi Syyriassa, uhasta Bakua vastaan, jne. Sitten Schulenburg pysähtyy Iraniin ja kertoo: on syntynyt vaikutelma, että shaahi on voimakkaasti tyytymätön SNTL:ään, SNTL väitetysti lähestyi häntä tylysti taloudellisissa asioissa, mikä voi työntää hänet takaisin brittien suuntaan. On tunnettua, että Englanti on jo lähtenyt tapaamaan shaahia, sallinut hänelle mahdollisuuden siirtää rahaa Englannista amerikkalaisiin pankkeihin valuutanvientikiellosta huolimatta.

Tov. Molotov vastasi, että kysymys kauppasopimuksessa on laahannut yli vuoden. Olemme eri mieltä nettoerotuksesta, joka selvästi ei suosi meitä. Meillä ei ole aikomusta painostaa Irania taloudellisesti. Nyt esiintyy selostuksia, että Iran on valmis hylkäämään nettoerotuksen ja tämä avaa näkymiä kauppasopimuksesta päättämiseen. Tässä jonakin päivänä Iranin

kauppavaltuuskunnan pitäisi saapua Moskovaan.

6. Schulenburg on kiinnostunut tietämään, miksi Italian suurlähettiläs Rosso lähti Moskovasta. Rosso näyttää kertoneen Schulenburgille, että hänen lähtönsä aiheutti vastanimitetyn NL:n lähettilään poiskutsuminen takaisin Roomasta Moskovaan.

Tov. Molotov vastasi, että Roomassa oli samaan aikaan luotu epäystävällinen asenne täysivaltaista edustustoa vastaan ja me kutsuimme lähettilään omassa persoonassaan kertomaan tilanteesta. Rosson tuo lausuma, oli sen syy mikä tahansa, ei häiritse meitä.

Schulenburg huomautti, että neuvostohallitus toimi oikein, koska hänen tietolähteittensä mukaan Rooman poliisi käyttäytyi asiaankuulumattomasti NL:n täysivaltaista edustajistoa kohtaan. Se oli epäilyksettä Italian viranomaisten virhe. ”Oli niin tai näin, - Schulenburg jatkaa – on epämiellyttävää, kun sellainen esittää SNTL:n kansainvälisesti negatiivisessa valossa.”

Tässä kohden keskustelu päättyi.

Keskustelussa Saksan lähetystön lähetystöneuvos Hilger oli paikalla.

Keskustelun merkitsi muistiin S. Kozyrev

Lisäys keskusteluun:

1. Saksan hallitus tiedustelee polttoainetäydennystä saksalaiseen risteilijään Zapadnaja Litsa -lahdessa [*]. Schulenburg muistuttaa, että aikanaan tov. Molotov ilmaisi suostumuksensa sukellusveneiden huoltoon siellä, mutta sen tarve oli ohi. Schulenburg toivoo, että tarpeellista apua risteilijän huoltoon olisi saatavilla.

Tov. Molotov antoi myöntävän vastauksen tähän pyyntöön.

2. Schulenburg muistutti pyynnöstä saada sen neuvostoaluksen, joka purjehtii tietyssä alueella osallistumaan peitetehtävään: ”Sedovin” miehistön [**] tapaaminen. Saksan sotilasasiamies on toimittanut kaiken tarpeellisen informaation SNTL:n sotilaalliselle osastolle, mutta tätä kysymystä ei tähän mennessä ole ratkaistu.

Tov. Molotov vastaa, että hän sai sen vaikutelman, että Saksan lähetystö on jo lakannut olemasta kiinnostunut tästä kysymyksestä, minkä vaikutelman neuvostomerimiehet myös saivat ja sillä hetkellä he suhtautuivat hankkeeseen skeptisesti. He oli epäileviä, tuleeko tästä mitään.

Keskustelun merkitsi muistiinS. Kozyrev

АВП РФ, ф. 06, оп. 2, п. 14, д. 155, л. 3—8.

Lähde: Venäjän Federaation ulkoministeriö. Ulkopolitiikan asiakirjoja. Kesäkuu 1940-22. kesäkuuta 1941. XXIII:1. Nr. 8. Moskova: Mezhdunarodnoje otnoshenija, 1995.

Huomautuksia: * Zapadnaja Litsa -lahti (guba) on Pohjoisen Jäämeren rannikolla, noin 50 km länteen Murmanskiin johtavan vuonon suulta.
** Sedov, neuvostoliittolainen jäänsärkijä, joka jäi kiinni kiintojäähän 1937, muunnettiin tieteelliseksi napa-asemaksi, oli jäähän juuttuneena ja ajalehti paksun napajään mukana kunnes pääsi lopulta vapaaksi 812 päivän pysähdyksen jälkeen 18. tammikuuta 1940.